

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ETİK DEĞERLERE SAHİP OLMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF LEVELS OF ETHICAL VALUES OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN THE DEPARTMENTS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

Gönderilen Tarih: 12/02/2020
Kabul Edilen Tarih: 14/07/2020

Fatma AĞBUĞA

Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Denizli, Türkiye
Orcid: 0000-0003-1955-1702

Zekeriya ÇELİK

Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Denizli, Türkiye
Orcid: 0000-0002-8560-3251

Bülent AĞBUĞA

Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Denizli, Türkiye
Orcid: 0000-0002-4817-198X

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Etik Değerlere Sahip Olma Düzeylerinin İncelenmesi

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerindeki üniversitelerde eğitim-öğretim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin cinsiyetlerine ve öğrenim üniversitelerinin buldukları coğrafi bölgelere göre etik değerlere sahip olma düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaçla dokuz alt boyuttan oluşan 39 maddelik "Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmaya 175'i kadın ve 343'ü erkek olmak üzere toplam 518 gönüllü öğrenci katılmıştır. Verilerin analizinde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H istatistik testleri yapılmıştır. Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeyleri ortalamalarına bakıldığında en az romantik ve materyalistik değerler en fazla ise sırasıyla insan onuru, özgürlük, toplumsal değerler, entelektüel değerler, fütüvvet/cesaret, kariyer değerleri ve maneviyat ön plana çıkmıştır. Kadın ve erkek beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeyleri karşılaştırıldığında toplumsal değerler, kariyer değerleri, entelektüel değerler, maneviyat ve özgürlük alt boyutları sıra ortalamalarında kadın öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür. Farklı coğrafi bölgelerdeki üniversitelerde öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin toplam etik değerler sıra ortalamalarında farklılık görülmemesine rağmen toplumsal değerler, kariyer değerleri, maneviyat, insan onuru ve fütüvvet/cesaret alt boyutları sıra ortalamaları puanlarında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Doğu-Batı ve Kuzey-Güney olarak bahsedebileceğimiz farklı coğrafi konumlarda yer alan insanlar buldukları sosyal çevre, toplumdaki değer öncelikleri, ekonomik fırsatlar, özgürlükçü bir yaşam tarzı düşüncelerde, duygularda ve değerlerde farklılıklara ya da benzerliklere neden olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, değerler, beden eğitimi, spor, üniversite

Examination of Levels of Ethical Values of Undergraduate Students in the Departments of Physical Education and Sport

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the level of values of undergraduate students in the departments of physical education and sport according to gender and universities' different geographical regions of Turkey. For this purpose, "Values Scale" with 39 items consisting of nine sub-dimensions was used. In this research a total of 518 voluntary undergraduate students [175 women and 343 men] participated. For data analyses, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H statistical tests were performed. The results of the analyses show that the average level of having the human values of physical education and sports teacher students participating in the research, "human dignity", "freedom", "social values", "intellectual values", "generosity", "career values" and "inwardness" came to the forefront subsequently. On the other hand, "romantic" and "materialistic" values were the lowest. Comparing the levels of female and male physical education and sport teachers with their human values, there were significant differences in favor of female students in the mean of "social values", "career values", "intellectual values", "inwardness", and "freedom" subscales. It can be said that the students of the female physical education and sport teaching students give more importance to the values mentioned than the male students. Despite the fact that there was no significant difference in the total of the humanitarian values of the physical education and sports teacher students in different geographical region universities, there were statistically significant differences in the mean rank scores of "social, career", "inwardness", "human dignity", and "generosity" values subscales. Social environment, value priorities in society, economic opportunities, libertarian lifestyle thoughts of people can cause differences or similarities in emotions and values in the different geographical locations that can be talked about as East-West and North-South.

Key Words: Ethics, values, physical education, sport, university

GİRİŞ

Eğitim, etik ve spor; her birinin konusu insan olup varlığı insanlığın başlangıcı ile aynı olan kavramlardır. İnsanlık tarihinde görülen ilerleme ve gelişmelerden sonra geldiğimiz bugünkü noktada etiğe, eğitime ve spora duyulan ihtiyaç azalmamış tam aksine daha da önem kazanmıştır. Özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra hızla ilerleyen bilim ve teknik ile değişen yaşam tarzı hem eğitim hem etik hem de spora duyulan ihtiyacı daha da arttırmıştır. Çobanoğlu (2007)², bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerin, insanlığa sağladığı yararların yanında geleceğe ilişkin birçok kaygı yaratan duruma da yol açtığını ve bu kaygıların etiğe olan ilgiyi arttırdığını ve etik kodlar ya da normlar oluşturulmasına çalışılması gerektiğini ortaya koymuştur. Yapılan literatür çalışmaları sonucunda aklen, ruhen ve bedenen gelişmiş bir insan için her üçü de saçayağı konumunda olan bu üç kavramdan biri diğerinden üstün olmayıp, hepsi de birbirini tamamlayan unsurlar olduğu söylenebilir. Beden eğitimi ve spor dersi, okullarda öğrencilere eğitimle birlikte etik değerlerin, kültürel değerlerin ve sosyal değerlerin aktarıldığı en önemli uygulama dersidir. Bilim ve teknolojinin ilerlediği her alanda etiğin ve eğitimin işlerlik kazanması yanında beden eğitimi ve spora verilen önemin de artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Beden eğitimi ve spor; fiziksel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal açıdan bir bütün olup bireyin eğitiminin tamamlayıcısıdır. Bireyin özellikle ilköğretim ve ortaöğretim çağında sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış bireyler olarak yetiştirilmelerinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin önemi büyüktür. Yapılan literatür çalışmaları sonucunda, bu faaliyetlerin yürütücüsü olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin de her yönden iyi yetişmiş olmaları, sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sergileyerek gerek özel gerek sosyal yaşamlarında örnek teşkil etmeleri gerektiği anlaşılmaktadır.

Değer, bir sosyal grup veya toplumun varlıklarını, birliklerini ve işleyişlerini sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç ve çıkarını yansıtan genelleştirilmiş ahlaksal ilke ya da inançlar olarak tanımlanabilir⁹. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000)¹⁰ değerleri insan davranışlarını açıklamada önemli bir etken olarak öne sürmektedir. Hökelekli (2010)⁵ ise değerlerin insan davranışına rehberlik eden inançlar ve kurallar olduğundan bahsetmektedir. Yalız Solmaz (2015)¹⁴ değerlerin insan davranışlarına, tutumlarına ve düşüncelerine yön vermeyi sağlayan olgular olduğunu belirtir. Etik ise, kişiye toplum içerisinde kendi başına özgürce ahlaklı kararlar verebilmeyi sağlayarak var olabilmeyi öğretmektir⁸. Eğitim faaliyetlerinin temel yürütücüsü olan öğretmenin de toplum değerlerini ve etik kuralları bilmesi, bunlara göre yaşaması, uyulması için rehberlik etmesi sağlıklı bireylerin yetişmesi ve toplumun geleceği için önemlidir⁴. Keskin ve Sağlam (2014)⁷ öğretmenlerin aileden sonra çocukların gelişmelerini doğrudan izleme ve onları etkileme olanağına sahip olmaları bakımından en önemli ikinci unsur olarak tanımlamaktadır. Gelecekte eğitim kurumlarında görev alacak olan öğretmen adaylarının nasıl bir kültürlenme ve sosyalleşme süreci içerisinde olduklarının dolayısıyla onların değerler sistemlerinin nasıl olduğunun bilinmesi önemlidir¹². Bundan dolayıdır ki öğrenim çağına gelmiş her bireyin uygun ahlaki kararlar ve davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması kaçınılmaz olarak okulların temel hedefleri arasındadır⁴. Okullarda görev yapan beden eğitimi ve spor dersi öğretmenleri gerek öğretmen kimliği ile gerekse aktif ya da pasif sporcu-antrenör kimliği ile diğer ders branşı öğretmenlerinden daha fazla öğrencileri etkileme pozisyonunda bulunmaktadır. Sporun kendi özelliğinden

kaynaklanan toplum içindeki yeri-popülarlığı; beden eğitimi ve spor dersinin spor ve oyun ağırlıklı fiziksel aktiviteleri içeren yapısı, eğlenceli, rahatlatıcı olması buna sebep olabilmektedir. Beden eğitimi ve spor derslerinin bu amaca hizmet edebilmesi için öğretmen adaylarının eğitim-öğretim yönünden donanımlı, özgür düşünen, yaratıcı, hoşgörülü, kültürlü ve etik değerlere sahip bireyler olarak yetiştirilmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Çocukların sporla tanışacağı ilk yer okullardır. Beden eğitimi öğretmenleri de onları sporla tanıştıracak, sporu sevdirecek kişilerdir. O yüzden beden eğitimi öğretmenlerinin etik değerlere sahip olması ve bu değerler doğrultusunda davranması beklenir. Ancak farklı branştaki öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin etik değerlerini inceleyen sınırlı sayıda araştırma mevcuttur. Örneğin, Obuz (2009)¹¹'un araştırmasında öğretmen adaylarının öğrencilerle ilişkilerde ve görevle ilgili sorumluluklarda kadınların erkeklere oranla daha etik davranma eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Yazar (2012)¹⁵ ise makalesinde öğretmen adaylarının yaşamlarına yön veren başlıca değerlerin manevi değerler olduğu, bunu ekonomik ve dini değerlerin takip ettiği, değerlerin kazanılmasında ailenin önemli bir rolü oynadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Dilmaç ve ark. (2014)³, yetişkinlerde "Değerler Ölçeği"nin geçerlik ve güvenilirliğini test etmişlerdir. Araştırmacılar yaptıkları analiz sonucu bu ölçeğin dokuz alt boyuttan oluştuğunu bulmuşlardır. Bunlar: "toplumsal değerler", "kariyer değerleri", "entellektüel değerler", "maneviyat", "materyalistik değerler", "insan onuru", "romantik değerler", "özgürlük" ve "fütüvvet/cesaret"tir. Ölçek likert tipi olarak hazırlanmış ve 39 maddeden oluşmuştur. Yurtiçinde öğretmen adaylar üzerinde yapılan önemli araştırmalardan biri Keskin (2014)⁶ çalışmasıdır. Keskin (2014)⁶, sınıf öğretmeni adaylarının etik değerlere sahip olma düzeylerini incelemiştir. Araştırması sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre insani değerlere sahip olma düzeylerine ait görüşlerinin entellektüel değerler, maneviyat ve özgürlük boyutlarında kadın öğrenciler lehine bulmuştur. Yalnız Solmaz (2015)¹⁴ beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin insani değer düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırması sonucunda, öğrencilerin insani değerlerin ortalamasının üzerinde olduğunu tespit etmiştir. Öğrenciler en fazla özgürlük boyutunda, en az ise materyalistik boyutunda değerlere sahip oldukları görülmüştür. Ancak, beden eğitimi bölümünde okuyan öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre etik değerlerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmada, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeylerini üniversitelerin bulunduğu bölge ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modellerinden karşılaştırma türü ile yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Bu modellerde esas amaç, var olan durumu olduğu gibi betimlemektir.

Katılımcılar

Bu çalışmanın araştırma grubunu, 2017–2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde (Akdeniz (%26), Doğu Anadolu (%33,4), Ege (%16,5), İç Anadolu

(%15,41) ve Karadeniz (%8,69) yer alan üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 175'i (% 33,8) kadın, 343'ü (% 66,2) erkek olmak üzere toplam 518 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Değerler Ölçeği: Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak Dilmaç ve ark. (2014)³ tarafından geliştirilen "Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. 10'lu likert tipi olarak hazırlanan bu ölçek 39 maddeden oluşmuştur. Ölçek, "hiç önemli değil" yanıtı ile "çok önemli" yanıtı arasında önemsizden önemliye doğru 0'dan 9'a kadar dereceleme ile yapılmıştır. Dokuz alt faktörden oluşan ölçek, toplam varyansın %64.74'ünü açıklamaktadır. Değerler Ölçeği'nin faktörler bazında Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları da bu araştırmacılar tarafından hesaplanmıştır. Analiz sonucunda "Toplumsal Değerler" için .90, "Kariyer Değerleri" için .80, "Entellektüel Değerler" için .78, "Maneviyat" için .81, "Materyalistik Değerler" için .78, "İnsan Onuru" için .61, "Romantik Değerler" için .66, "Özgürlük" için .65 ve "Fütüvvet/cesaret" için de .63 olarak hesaplanmıştır³.

Verilerin Analizi

İstatistik analizler SPSS 22.0 programında anlamlılık düzeyleri $p < 0.05$ olarak değerlendirilmiştir. Analizi yapmadan önce verilerin normal dağılıma uygunluğunu kontrol etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Bu analiz sonucu verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < .05$). Cinsiyetler arasındaki farklılığı tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi; farklı bölgelerdeki üniversiteleri karşılaştırmak için Kruskal-Wallis-H testi yapılmıştır. Ayrıca, bu analiz sonucu çıkan farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Değerlere Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	SO	ST	Z	U	p
Toplumsal	Kadın	175	289.22	50613.50	-3.244	24811.50	.001**
	Erkek	343	244.34	83807.50			
Kariyer	Kadın	175	284.66	49816.00	-2.748	25609.00	.006**
	Erkek	343	246.66	84605.00			
Entelektüel	Kadın	175	279.91	48985.00	-2.232	26440.00	.026*
	Erkek	343	249.08	85436.00			
Maneviyat	Kadın	175	281.14	49199.00	-2.386	26226.00	.017*
	Erkek	343	248.46	85222.00			
Materyalistik	Kadın	175	263.49	46110.00	-.434	29315.00	.665
	Erkek	343	257.47	88311.00			
İnsan Onuru	Kadın	175	266.06	46560.50	-.792	28864.50	.428
	Erkek	343	256.15	87860.50			
Romantik	Kadın	175	226.64	39662.50	-3.575	24262.50	.000**
	Erkek	343	256.15	87860.50			
Özgürlük	Kadın	175	281.67	49292.50	-2.469	26132.50	.014*
	Erkek	343	248.19	85128.50			
Fütüvvet/Cesaret	Kadın	175	262.30	45903.00	-.318	29522.00	.751
	Erkek	343	258.07	88528.00			
Toplam	Kadın	175	276.23	48341.00	-1.818	27084.00	.069
	Erkek	343	250.96	86080.00			

* $p < .05$; ** $p < .01$; SO = Sıra Ortalaması, ST = Sıra Toplamı

Tablo 1 beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin cinsiyetlerine göre etik değerlere sahip olma düzeylerine ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir. Çıkan sonuca göre toplumsal, kariyer, entelektüel, maneviyat ve özgürlük alt boyutlarında kadınlar lehine erkek öğrenciler ile arasında istatistiki farklılıklar bulunmuştur [Sırasıyla $U = 24811.50$, $p = .001$; $U = 25609.00$, $p = .006$; $U = 26440.00$, $p = .026$; $U = 26226.00$, $p = .017$; $U = 26132.50$, $p = .014$]. Yalnızca erkeklerin romantik değer alt boyutunda kadınlardan daha fazla sıra ortalaması (SO) puanı bulunmaktadır ve istatistiki olarak anlamlı çıkmıştır [$U = 24262.50$, $p = .000$]. Beden eğitimi ve öğretmenliği bölüm öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgelere göre farklılıklar olup olmadığının tespiti için Kruskal Wallis H testi ve bu analizi takiben farklılıkların hangi coğrafi bölgelerden kaynaklandığının anlaşılması için Mann-Whitney U testleri yapıldı (Tablolar 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11).

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölüm Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Üniversitelerin Bulunduğu Coğrafi Bölgelere Göre Değerlere Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U Testleri Sonuçları

Boyutlar	Bölge	N	SO	χ^2	p	Anlamlı Fark (Mann Whitney U Testi)
Toplumsal	Doğu	173	286,43	12,47	0,01*	Doğu ile İç Anadolu Doğu ile Ege
	Akdeniz	135	258,21			
	Karadeniz	45	264,59			
	İç Anadolu	80	240,86			
	Ege	85	221,58			
Kariyer	Doğu	173	285,03	9,91	0,04*	Doğu ile İç Anadolu Doğu ile Ege
	Akdeniz	135	261,26			
	Karadeniz	45	245,03			
	İç Anadolu	80	235,92			
	Ege	85	234,59			
Entelektüel	Doğu	173	275,07	7,30	0,12	Doğu ile Ege Karadeniz ile Ege
	Akdeniz	135	252,14			
	Karadeniz	45	285,23			
	İç Anadolu	80	256,78			
	Ege	85	228,44			
Maneviyat	Doğu	173	286,11	19,78	0,01**	Doğu ile Ege Doğu ile Akdeniz Akdeniz ile Karadeniz Akdeniz ile İç Anadolu
	Akdeniz	135	219,16			
	Karadeniz	45	271,57			
	İç Anadolu	80	284,11			
	Ege	85	239,83			
Materyalistik	Doğu	173	275,07	2,93	0,57	
	Akdeniz	135	252,14			
	Karadeniz	45	285,23			
	İç Anadolu	80	256,78			
	Ege	85	228,44			
İnsan Onuru	Doğu	173	282,03	24,36	0,00**	Doğu ile Ege Doğu ile Akdeniz Akdeniz ile Karadeniz Akdeniz ile İç Anadolu Karadeniz ile Ege
	Akdeniz	135	235,33			
	Karadeniz	45	297,28			
	İç Anadolu	80	279,28			
	Ege	85	213,48			
Romantik	Doğu	173	248,17	5,75	0,22	
	Akdeniz	135	268,40			
	Karadeniz	45	224,06			
	İç Anadolu	80	279,67			
	Ege	85	268,21			
Özgürlük	Doğu	173	271,95	3,82	0,43	
	Akdeniz	135	261,63			
	Karadeniz	45	260,24			
	İç Anadolu	80	254,94			
	Ege	85	234,66			

Fütüvvet/Cesaret	Doğu	173	306,49	34,29	0,00**	Doğu ile İç Anadolu Doğu ile Ege Doğu ile Akdeniz Karadeniz ile Ege Akdeniz ile Ege
	Akdeniz	135	243,67			
	Karadeniz	45	269,41			
	İç Anadolu	80	235,26			
	Ege	85	206,57			
Toplam	Doğu	173	282,22	7,27	0,12	Doğu ile Ege Doğu ile Akdeniz
	Akdeniz	135	247,62			
	Karadeniz	45	258,04			
	İç Anadolu	80	258,10			
	Ege	85	234,22			

* p<0,05; ** p<0,01

Tablo 2 Kruskal Wallis H testi ile Mann Whitney U testleri sonuçlarını göstermektedir. Bu sonuçlara göre farklı coğrafi bölge üniversitelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin rapor ettiği değerler ölçeğinde yer alan toplumsal, kariyer, maneviyat, insan onuru ve fütüvvet/cesaret alt boyutlarındaki puanlarında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bunu takiben, bu farklılıkların hangi üniversitelerden kaynaklandığının tespiti gerekli olduğundan Mann-Whitney U testleri yapılmıştır.

Tablo 2 etik değerlere sahip olma düzeylerine ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir. Bu tabloya göre Doğu Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler ile İç Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal (U = 5655,00, p<0,05), kariyer (U = 5574,00, p<0,05) ve fütüvvet/cesaret (U = 5035,00, p<0,01) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Doğu Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler bu üç alt boyutta da daha yüksek sıra ortalamaları puanlarına sahiptir.

Doğu Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler ile Ege bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal (U = 5536,00 p<0,01), kariyer (U = 5971, p<0,05), Entelektüel (U = 6086, p<0,05), Maneviyat (U = 6018,00, p<0,05), insan onuru (U = 5427,00, p<0,01), fütüvvet/cesaret (U = 4607,00, p<0,01) alt boyutlarında ve toplam değerlerde (U = 5997,50, p<0,05) istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Doğu Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler bu altı alt boyutta da daha yüksek sıra ortalamaları puanlarına sahiptir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan Doğu ve Karadeniz bölgelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (Tablo 2).

Doğu Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler ile Akdeniz bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin Maneviyat (U = 8740, p<0,01), insan onuru (U = 9623, 00, p<0,01), fütüvvet/cesaret (U = 8744,50, p<0,01) alt boyutlarında ve toplam değerlerde (U = 10131,00, p<0,05) istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Doğu Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrenciler bu alt boyutta da daha yüksek sıra ortalamaları puanlarına sahiptir (Tablo 2).

Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeylerinde maneviyat (U = 2351,50, p<0,05) ve insan onuru alt (U = 2325,00, p<0,05) boyutu hariç diğer tüm alt boyutlar için anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu her iki alt boyutta Karadeniz

bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin sıra ortalamaları Akdeniz bölgesinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir (Tablo 2).

Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeylerinde maneviyat ($U = 4095,50$, $p < 0,01$) ve insan onuru ($U = 4454,00$, $p < 0,05$) alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlar için anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu her iki alt boyutta İç Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin sıra ortalamaları Akdeniz bölgesinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (Tablo 2).

Karadeniz ve Ege bölgelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor bölümü Karadeniz bölgesinde öğrenim gören öğrenciler ile Ege bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin Entelektüel ($U = 1506,00$, $p < 0,05$), insan onuru ($U = 1293,00$, $p < 0,01$) ve fütüvvet/cesaret ($U = 1457,00$, $p < 0,05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Karadeniz bölgesinde öğrenim gören öğrenciler bu üç alt boyutta da daha yüksek sıra ortalamaları puanlarına sahiptir (Tablo 2).

Akdeniz ve Ege bölgelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeylerinde sadece fütüvvet/cesaret alt boyutu hariç ($U = 4827,00$, $p < 0,5$) diğer tüm alt boyutlar için anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Fütüvvet/cesaret alt boyutta Akdeniz bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin sıra ortalamaları Ege bölgesinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır (Tablo 2).

TARTIŞMA

Kadın ve erkek beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin etik değerlere sahip olma düzeyleri karşılaştırıldığında toplumsal değerler, kariyer, entelektüel değerler, maneviyat ve özgürlük alt boyutları sıra ortalamalarında kadın öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür. Kadın beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin erkek öğrencilere göre söz konusu değerlere daha fazla önem verdikleri söylenebilir. Bu araştırmanın sonucu Yalız Solmaz (2015)¹⁴, Keskin (2014)⁶, Uyguç (2003)¹³, ve Aydın (2003)¹ tarafından yapılan araştırmalar ile benzerlik taşımaktadır. Örneğin, Yalız Solmaz (2015)¹⁴ en fazla önem verilen değerler özgürlük, en az önem verilen değerler materyalistik değerler olduğunu bulmuştur. İlginç bir bulgu olarak romantik değerler alt boyutunda erkek öğrencilerin sıra ortalamaları kadın öğrencilerden daha yüksektir. Kadın öğrencilerin en fazla toplumsal değerler, kariyer, özgürlük, maneviyat, entelektüel değerlere daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Bu sonuç önceki yapılan araştırmalar ile benzerlik göstermektedir. Örneğin, Aydın (2003)¹ gençlerin değer algısı üzerine yaptığı araştırmada, özgürlük, kendine saygı ve insan hakları gibi değerlerin daha ön planda olduğu, materyalistik değer olan zenginlik ve değişik hayat gibi değerlerin ise daha az önemli olduğu sonucuna varmıştır. Son yıllarda yapılan başka bir araştırmada, Yalız Solmaz (2015)¹⁴ beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin cinsiyetlerine göre insani değerlere sahip olma düzeylerine ait görüşlerinin hem insani değerler ölçeğinin bütününde hem de kariyer değerleri, entelektüel değerler, maneviyat değerleri ve

materyalistik değerler boyutlarında kadınlar lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Özgürlük, toplumsal, kariyer gibi değerlerin daha yüksek çıkması kadınların toplumda geleneksel kadın rolü dışına çıkmak istemelerinden kaynaklanabilir. Kadın eğitim düzeyi arttıkça erkekler ile eşit olma ve hatta erkeklerin önünde kendilerini daha fazla yer bulma durumuna geçmektedir. Bununla birlikte maneviyat ve özgürlük gibi değerlerde erkeklerden daha yüksek sıra ortalamaları almaları ilginç bir durumdur. Bu bulgu Keskin'in (2014)⁶ bulgusuyla örtüşmekte olup bu sonucun nedeni Batı ve Doğu kültürü arasında kalmışlığa bağlanmaktadır. Bir tarafta toplum tarafından kadına verilen rol ve beklentiler öbür tarafta üniversite ortamının ve gelecek mesleklerinin gereği olan özgürlükler buna neden olmuş olabilir.

Farklı coğrafi bölge üniversitelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin toplam değerler sıra ortalamalarında farklılık görülmemesine rağmen toplumsal, kariyer, maneviyat, insan onuru ve fütüvvet/cesaret değerler alt boyutları sıra ortalamaları puanlarında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo 3'e bakıldığında bu farklılıkların genelde Doğu Anadolu ve Karadeniz bölge üniversitelerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Doğu-Batı ve Kuzey-Güney olarak bahsedebileceğimiz farklı coğrafi konumlarda yer alan insanlar buldukları sosyal çevre, toplumdaki değer öncelikleri, ekonomik fırsatlar, özgürlükçü bir yaşam tarzı düşüncelerde, duygularda ve değerlerde farklılıklara ya da benzerliklere neden olabilmektedir. Sonuç olarak, cinsiyetler ve bölgeler arası farklılıkların çıkması ve ölçekteki kavramlara farklı anlamlar yüklenmesi belki de katılımcıların kendilerini çevreleyen sosyal yapının ve geleneklerin beklentileri doğrultusunda düşünmek ve hareket etmek durumunda kalmaları nedeninden kaynaklanabilir.

Araştırmanın sonucunda beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerinin etik değer algısının kültürel ve sosyal ihtiyaçlara göre şekillenmesi önerilmektedir. Bunun için üniversite öğretim elemanlarının gerek verdikleri dersler ile gerekse tavır ve davranışlarında birer rol model olmalıdırlar. Gelecekte yapılması düşünülen araştırmalarda daha farklı bölgelerde yer alan üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerden ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve resmi okullarda öğretmenlik yapan öğretmenlerden veriler toplanıp etik değerleri incelenerek karşılaştırılabilir. Ayrıca, değerlerin incelenmesinde hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin aynı zamanda kullanılması önerilir.

KAYNAKLAR

1. Aydın M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi. 1(3), 121-144.*
2. Çobanoğlu, N. (2007). *Tıp etiği*. Ankara: İlke Yayınevi.
3. Dilmaç B., Arıcağ OT., Cesur S. (2014). A validity and reliability study on the development of the values scale in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice. 14(5), 1661-1671.*
4. Ekşi H. (2003). Temel insani değerlerin kazanılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi. 1(1), 79-96.*
5. Hökelekli H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi. 6(18), 4-10.*

6. Keskin U. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi İlköğretim Eğitimi Enstitüsü, Sakarya.
7. Keskin U., Sağlam Hİ. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Sakarya University Journal of Education. 4(1), 81-101.
8. Kılavuz R. (2003). Kamu yönetiminde etik ve bir sorun alanı olarak yozlaşma. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
9. Kızılcılık S., Erjem Y. (1996). Açıklamalı sosyoloji sözlüğü. Konya: Saray Kitabevleri.
10. Kuşdil ME., Kağıtcıbaşı Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer teorisi. Türk Psikoloji Dergisi. 15(45), 59-76.
11. Obuz Ü. (2009). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
12. Sarı E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. Değerler Eğitim Dergisi. 3(10), 73-88.
13. Uyguç N. (2003). Cinsiyet, bireysel değerler ve meslek seçimi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 18(1), 93-103.
14. Yalız Solmaz D. (2015). Öğretmen adaylarının insani değer düzeyleri: Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde bir araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 8(41), 1069-1076.
15. Yazar T. (2012). Öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşleri. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi. 2(1), 61-68.

